

УДК 778.53:7.012

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ФОТОМОНТАЖУ У ГРАФІЧНОМУ ДИЗАЙНІ

Студ. А.В. Сафронова, гр. МгдWeb-17
Наукові керівники доц. В.Є. Овчарек
доц. О.Л.Яворський

Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання: на основі комплексного історичного аналізу виникнення і розвитку мистецтва фотомонтажу, розкрити історичний аспект трансформації методів фотомонтажу в контексті їх використання у графічному дизайні і визначити сучасні прийоми його створення.

Об'єкт дослідження: використання технології фотомонтажу у сучасному графічному дизайні

Предмет дослідження: історичний аспект виникнення і розвитку технологій фотомонтажу і їх затребуваність у різних сферах графічного дизайну, класифікація прийомів фотомонтажу за технологією та методами створення кінцевих фотозображень.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Виявлені основні техніки і сучасні прийоми створення фотомонтажу, актуальні для використання у сфері графічного дизайну.

Результати дослідження. Хоча техніка фотомонтажу, як принцип поєднання різних фотозображень на одному відбитку, виникла майже з появою фотографії, однак її активне використання у графічному дизайні і рекламі припадає лише на 1920-ті роки. Тенденція до створення фотомонтажних робіт у рекламній графіці, соціальному плакаті отримала розвиток під впливом авангардних течій у мистецтві (кубізм, футуризм, дадаїзм) на фоні індустріалізації і розвитку тоталітарних режимів (СРСР, нацистська Німеччина), де активно використовувались технології художнього впливу. У сфері фотографії це час активних пошуків та експериментів, використання нових методів і технік зйомки (соляризація, фотомонтаж фотоколаж) [1]. Зазначимо, що технологія фотомонтажу по-різному розвивалася на теренах Європи та Радянського Союзу.

Прийнято вважати, що першими фотомонтаж почали впроваджувати німецькі дадаїсти у свої антивоєнні листівки та плакати, хоча досить багато робіт можна знайти і у роботах фотохудожників-сюрреалістів. У травні 1920 року в Берліні відбувся Перший дадаїстський ярмарок, після якого слово «фотомонтаж» набуло широкого вжитку. Засновник модерністської течії «Dada», Р. Хаусманн в своїй статті «Визначення фотомонтажу», написаній того часу, сформулював принципи напрямку. Його колега Х. Херцфельд став засновником окремого виду фотомонтажу – плакату-памфлету. Серед представників Вищої школи архітектури і дизайну Баухауз техніку фотомонтажу активно розвивав (згадаємо «фотограми») теоретик фото- і кіномистецтва, одна з найвідоміших фігур світового авангарду першої половини ХХ століття – Ласло Мохой Надь. Термін «нове бачення», що йому належить, незабаром став назвою цілої течії в мистецтві, з яким сьогодні зв'язується відкриття багатьох образотворчих прийомів: надвеликих планів; незвичних людині того часу точок зйомки знизу вгору і зверху вниз, різких ракурсів і форсованої перспективи [2]. Ці прийоми сьогодні широко використовуються при створенні як фотомонтажів в графічному дизайні, так і концептуальних фотографій. Саме до цієї течії відносять і роботи відомого радянського митця Олександра Родченка. Загалом, у Німеччині роботи, виконані з використанням техніки фотомонтажу і фотоколажу часто мали явно виражений соціальний антинацистський характер (Джон Хартфілд, Рауль Хаусман, Хана Хох, Пол Ситроен). У

Радянському союзу 20-30-х років технологія фотомонтажу теж набула поширення, але для створення робіт явно вираженого пропагандистського характеру (численні плакати, журнали, що прославляли радянську владу). Яскраві приклади використання техніки фотомонтажу у дизайні поліграфічної продукції і плакату можна знайти у журналі «СССР на строительстве», що випускався з 1930 по 1941 рік і був головним рупором пропаганди радянської влади. Його дизайном займалися відомі митці того часу – конструктивісти Ель Лисицький, Олександр Родченко, Варвара Степанова та інші [1]. З появою цифрового фотомонтажу, відбувається поширення цієї техніки майже на всі сфери графічного дизайну [3]. На початку народження, за своєю природою фотомонтаж ділився на механічний (комбінування вирізаних фрагментів фотографій та їх зйомка) і проєкційний (зуміщення негативів) [4]. З появою цифрового фотомонтажу, стала можливою імітація вищеназваних технік. Крім цього технологія створення фотозображень значно прискорилося та стала простішою і доступнішою. За своєю специфікою фотомонтаж можна поділити на 2 види: ілюзійний, що має на меті коригування зображення (прибирання дефектів, покращення світла, чіткості фотографії; таке комбінування фрагментів знімків, при якому створюється ілюзія природнього зображення), та не ілюзійний, що створює цілковито нове за характером зображення, де різноманітність складових свідомо підкреслюється [5].

Проведені дослідження показали, що поряд з різними засобами підвищення експресії зображення (епатаж, театралізація, використання штучного світла), сучасні змістовні і технологічні прийоми створення фотомонтажу, які визначають характер взаємодії його складових компонентів, можливо звести до наступних: природні (отримані на стадії зйомки): фотографування відбиваючих поверхонь для отримання сполучень непрозорих / прозорих компонентів, мультиекспозиція; штучні (отримані засобами програм комп'ютерної графіки) обробка країв фотозображень, що комбінуються (від плавного перетікання до підкреслення країв з використанням різних спецефектів програм комп'ютерної графіки): накладання фотозображень з використанням режимів прозорості і змішування кольорів, суміщення різних просторових планів, змішані техніки. Зазначимо, що сучасні комп'ютерні технології дозволяють імітувати практично всі існуючі технологічні прийоми зйомки.

Висновки

1. Проведене дослідження виявило, що метод фотомонтажу широко використовується у багатьох сферах графічного дизайну, включаючи його комерційний та «мистецькі» напрями.
2. Багато робіт зроблених технікою монтажу (усіх її видів) є частиною виставкового простору із залученням сучасних цифрових технологій.

Ключові слова: технології фотомонтажу, графічний дизайн, цифровий фотомонтаж, прийоми фотомонтажу, мультиекспозиція.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Павлов И. Е. Фотография в графическом дизайне: средства художественно-образной выразительности. Рукопись диссертации на соискание ученой степени кандидата искусствоведения по специальности 17.00.07 – дизайн. / И.Е. Павлов – Харьковская государственная академия дизайна и искусств. – Харьков, 2011
2. Руйе Андре. Фотография. /Андре Руйе. – М: Клаудберри, 2014 г. – 712 с
3. Погорельый Сергей. Реальная нереальность, или Заметки художника о фотомонтажных работах / Сергей Погорельый // КомпьюАрт, 2002 – №2 – С. 81-87
4. Грюнталь Владимир .Фотоиллюстрация. Светопись. Трансформация. Фотомонтаж / Владимир Грюнталь. – М:Книга, 1966 г. – 277 с.
5. Михалкович В. И. Поэтика фотографии. / В. И. Михалкович, В. Т. Стигнеев. – М:Искусство, 1989. – 296 с.